

ARTE ESTILOEN SARRERA

Historia 1. Maila

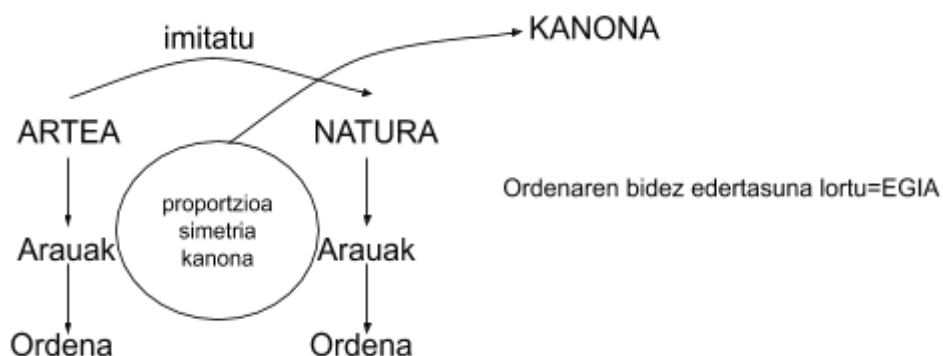
ARTE

ESTILOA

- Etimologia
 - Greziarren stylos
 - Erromatarren stillus
- Artista, eskola artistiko edo garai zehatz baten adierazgarri diren eta konstanteki eta era konbinatuan garatzen diren ezaugarri formalei deritzogu.
- Noiz hasi kontzeptu hori erabiltzen? (ARRAZIONALISMOA)
 - XVIII.-XIX. mendeetan zehar (Winckelman + Artea diziplina akademikoa bilakatu)
- Estiloaren kontzeptua ezinbesteko instrumentu metodologikoa da

NEOKLASIZISMOA (XVIII. bigarren erdia- XIX. hasiera)

- KLASIZISMOA
 - Klasikoa: Ereduzkoa dena, eredugarria, imitatzeko modukoa
 - Classicus (Italia)
 - Goi mailako gizarte-maila Erroman
- BERPIZKUNDEAN
 - Antzinatean beren proiektu ideologiko eta kultuarekin identifikatutako baloreen topaketa
 - Errenazimendukoek Antzinate klasikoko obren ikaste eta imitazioa
 - Hurbilpean intuitiboa
 - Estetikoa izango da, ez kontzeptuala
- KLASIZISMOA
 - Antzinate klasikoko artearekin lotutako baloreen sistema bat, Mendebaldeko arteak modelo edo erreferentziatzat hartu zuena
 - Balore sistema antzinatean sortua (Berpizkundearen terminoa sortu)
 - Oinarritzko ideala: Arteak natura imitatzen du, naturaren antzeko ordena jarraitzen du.
 - Gizakiok natura arrazoiaren bidez ezagutu dezakegun bezala, artelanetan edertasuna eskura dezakegu arau batzuk aplikatuz

- KLASIZISMOAREN TEORIA ARTISTIKOA
 - XI. mendetik XVIII. eta XIX. mendeetara luzatu zen
 - HELBURUA
 - Antzinateko baloreen hedapena eta osaketa
 - Izaera moralaren atxikitzea
 - Artearen ordena = Naturaren ordena (modu zientifikoan, EGIA ZIENTIFIKOA)
 - EDERTASUNA = EGIA
- HOMOGENEOTASUNA KLASIZISMOAN INSPIRATUTAKO ARTEAN (XVI-XIX)
 - XV. mendetik XVIII eta XIX. mendeetara luzatu zen
- EZAUGARRI KOMUNAK
 - PINTURA
 - Marrazkiak lehentasuna pinturaren gainetik
 - Pintura abstraktua ez da garatuko/soilik figuratiboa
 - PINTURA+ESKULTURA=irudikapen idealak
 - Gai nagusiak, moralki gorenagoak direnak
 - Jainkoak natura sortu: Neoplatonismoa
 - Jainkoa=ideala
 - Natura=ez perfektua: egia
 - ARTISTA=JAINKOA (Artistak artea egiten duelako)
 - Artistak ezin du natura erreala irudikatu ez delako perfektua, beraz horren ideala irudikatuko dute
 - Gaiei dagokionez, hierarkia bat jarraitzen dute
 - Lehenengo mailakoak: erlijiosoak, mitologikoak, historikoak, alegorikoak
 - Bigarren mailakoak: eguneroko bizitza, paisaiak, erretratuak, bodegoiak
 - ARKITEKTURA
 - Ordena klasikoa, simetria eta proportzioa
 - Artea moralarekin lotuta
 - Eraikuntza monumentalak nagusi funtzionalekiko
 - Idealak eta estatuaren finkapena bermatzeko
 - NAZIONALISMOA

- ONDORIOA
 - Klasizismoaren sistema Mendebaldeko Europako tradizio artistikoaren oinarria izan zen
 - BESTE AZPIESTILOAK
 - Berpizkunde klasizista
 - Barroko klasizista
 - Neoklasizismoa
 - Erromantizismo klasizista
 - Erromantizismotik aurrera modeloa apurtu, abangoardiekin betirako apurtu zen arte.
- ARTE EDERREN SISTEMA GARAIKIDEA
 - Europan XVIII. mendean garatutako arrazionalismo eta esperimentazioaren ildotik datorrena
 - Arte ederrak unitate 1 bezala ulertu (multzo batean)
 - Charles BATTEUX (1713-1780)
 - Arte ederrak unitate bat bezala ikusten lehenengoa
 - Les Beaux-arts reduits à un même principe (1746) liburua
 - ARTE EDERRAK: musika, poesia, pintura, eskultura, eta keinuzko edo dantzaren arteak
 - + arkitektura eta elokuentzia (hitz egiteko gaitasuna)
 - Sailkapenak arrakasta eta eragin handia; gaur egunera arte Diziplina hauek edertasunarekin identifikatzen dira.
 - Gotthold Ephraim LESSING (1729-1781)
 - Laocoonte edo pintura eta poesiaren arteko mugak (1766)
 - Pintura eta poesiaren espresio-medioak desberdintzen ditu
 - Garai honetan PINTURA nagusi
 - AKADEMIAREN GARRANTZIA
 - Antzinate klasikoan, Atenaseko akademia (Platon)
 - Berpizkundera: Akademia neoplatonikoak (Florenzia, medicitarrak; Erroma)
 - XVIII. mendera arte Europan ez ziren hedatu
 - Lehenengoa Frantzia (1720 inguruan) 20 akademia inguru zeuden
 - Charles le Brunen eskutik akademia modernoa
 - 1940an 100 akademia inguru

- AKADEMIA SISTEMAREN EKARPENAK (Jose Jimenez, Artearen teoria)
 - POSITIBOAK
 - 1. Arteen eta artisten erreklamazio, estimazio soziala
 - 2. Irakaskuntza sistema antolatua artistentzat
 - 3. Erakusketen (saloiak) eta museoen (demokraziaren ideia garatu) sorrera (publikoaren agerpena)
 - 4. Artea publikoa bilakatu (lehen pribatua: familia aristokratak...)
 - NEGATIBOAK
 - 1. Artisten askatasunaren mugaketa, arau konbentzionalak inposatuz
 - 2. Akademiaren esku erakusketa eta museoetako parte-hartzea
- TESTUINGURU HISTORIKO-KULTURALA (XVIII. mendea)
 - Frantziako Iraultza klabea: gizartean pentsamendu aldaketa
 - Argien mendea, Ilustrazioarena: pentsamendu arrazionalista da joera intelektual nagusia
 - Enpirismoaren jatorria (esperientzian, behaketan soilik oinarritzen den zientzia)
 - John Locke (1632-1704)
 - Pentsamoldean haustura sortu zuen idazlana: *Grande Encyclopédie* (1751)
 - Mendebaldeko idazlanik garrantzitsuenetakoa
 - Zuzendariak: J. Le Rond D'Alambert eta D. Diderot
 - Hainbat idazle + 28 liburu (denentzat)
- ZER DA NEOKLASIZISMOA?
 - XVIII. mendearen bigarren erdialdetik aurrera eta XIX. mendearen hiru hamarkadetan Europan eta Estatu Batuetan garatu zen adierazpen artistikoa
 - BARROKOKO ETA ROKOKOAREKIKO ALDAKETA
 - Sinpletasunean
 - Mugimenduan
 - Klasizismoa era arrazional, doi eta zorrotzago batean interpretatzen dute
 - Neoklasizismoaren garapena garaiko ilustrazioaren kulturarekin erlazio estuan dago

- J. J. Winckelmann (1717-1768)
 - Eskultura eta pinturan artelan greziarrak imitatzearen inguruko gogoetak (1755)
 - Antzinateko Artearen historia (1764): Lehenengoz kontziente dena
 - Antzinateko Arte greziarraren nagusitasuna defendatzen zuen
 - Antzinateko Greziar eskultura zen berarentzat eredia eta bere doitasun (= sinpletasun) noblea eta handitasun lasaia irudikatu
- EZAUGARRI OROKORRAK
 - ANTZINATE KLASIKOKO ARTEA DA EREDU
 - Herkulano eta Ponpeiaren aurkikuntzak
 - ANTZIN AROKO ETIKA eta ESTETIKAREN NAGUSITASUNA
 - BALIO ESTETIKOAK: ordena, handitasun lasaia, formen bikaintasuna
 - BALIO ETIKOAK: duintasuna, hiritartasun berria, arrazoiaren nagusitasuna, artearen funtzio hezigarria
 - Modelo klasikoak zehaztasun arkeologiko handiagorekin erabili zituzten
 - Antzinate klasikoa aldaketak jasandako errealitate historiko bat zenaren oharpena: Beste arte-estiloekiko interesa
 - EMAITZA FORMAL OROKORRAK
 - Edertasuna eta mimesia (naturaren imitazioa) dira balore nagusiak (eduki moralak atxikiak dituztela)

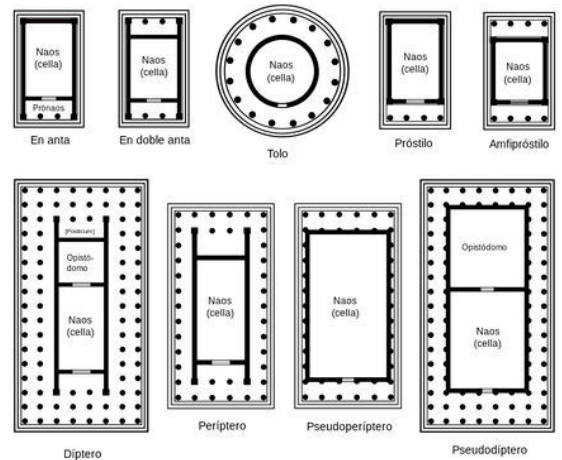
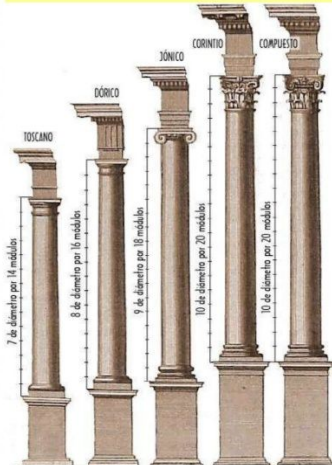
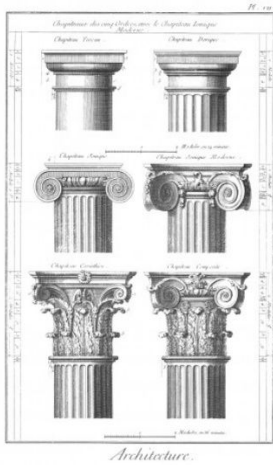
- NEOKLASIZISMOA: PRAKTIKAK

- ARKITEKTURA NEOKLASIKOA

- Lerro zuzenak, ortogonaltasuna, kurbarik ez, sistema arkitrabatua, estaldura laua, podiuma, antzinatea imitatu, monumentaltasuna, denboran irauteko, prestigioa emateko, beste herrien aurrean handitasuna adierazteko, ESTATUEN SORRERA, museoak, elizak, bibliotekak (hezkuntza eta zientziarekin lotuta), sistema toskaniarra

- ORDENAK

- DORIARRA: sinpletasuna (fustean), ildaxkak (sartu irtenak), ekinoa eta abakoa, arkitrabea dekoraziorik gabe, frisoa (triglifo eta metopekin) eta erlaitza. $\frac{1}{6}$ proportzioa
- JONIARRA: Basamentua (oinarria), bolutak kapitelean, arkitrabe jarraitua baino lerroekin dekoratua, friso dentikulatua. Proportzioa $\frac{1}{9}$.
- KORINTIARRA: Akanto hostoak (joniarraren antzekoa)
- KONPOSATUA: Bolutak+akanto hostoak
- TOSKANIARRA: Doriarraren antzekoa, ildaxkarik ez, oinarria fustean, ENTASIA (tripa antzekoa). Proportzioa $\frac{1}{6}$
- Doriko eta toskaniarra: Heroi eta gizonekin lotua
- Korintiarra, konposatua eta joniarra: Emakume eta jainkosekin lotuta (liraintasuna)

ARKITEKTURA BISIONARIOA: Garaiko arkitekturarekin apertu

- ESKULTURA NEOKLASIKOA

EROS ETA PSIKEREN BESARKADA

- Gai mitologikoa
- Marmol zuria
- Teknikaren erabilera (ahalik eta hoberena)
- Kontrasterik ez, baretasuna (argi-itzalik ez)
- eszena estatikoa (izoztuta bezala)

PAULINA BONAPARTE

- Venus irudikatu (Parisen epaiketa)
- Biluztasuna
- Materiala: urrea+marmola
- Boterearen sinbologia, garaiko aristokrazia
- Oihal bustien teknika
- Konposizio estatikoa, eternitatea bilatu
 - Hiruki itxura

GANIMEDES ETA ZEUS

- Leundua
- Kontraste txikia
- Estatikoa era triangeluarra
- Biluzia
- Istorioa

JASON

- Argoseko printzea
- Bertikaltasuna
- Kontraposto txikia
- Ardi larrua (istorioa)

AGNES CROMWELLEN MONUMENTUA

- Otoitz egiten zerura begira
- erretratugintza+istorioa
- Hildakoen arima
- Aingeruek zerura joaten lagundu
- Simosidatea konposizioan

- Marmol zuria: leun eta suabeak (kontraste oso suabeak)
- Lasaitasuna, harmonia eta oreka : interpolartate sentrazioa
 - Mugimendurik ez
- Edertasuna, bilatzeko irizpide klasikoak: perfekzioa eta gizaki ideala
- Argilunen efektuen bazterketa
- Gaiak: literatura/mitologia, historia, erretratua

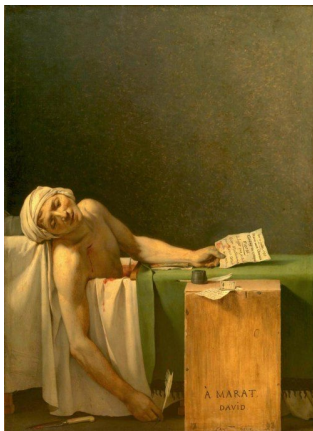
- PINTURA NEOKLASIKOA

HORAZIOTARREN ZINA - Jacques-Louis David

- Bi konposizio, emakumeena (triangeluarra) eta gizonena, erpinak espatetan duena
- Konposizioa estatismoa lortzeko
- Helburua: Iraultzarako deia (Frantzia)
- Emakume eredugarria (sakrifiziorako prest)
- Emakumeen sentiberatasuna (Ahultasuna), familia galtzeko arriskua
- Kolorea: gorria nagusi
 - Marrazkiaren nagusitasuna

- Irudiak bolumetrikoak
- Arkitektura taldeak banatzeko (semeak/aitak/emakumeak)
 - Eredu klasikoa jarraitu: erdi puntako arkua
- Ihes puntua: espatetan eta eskuan

MARATEN HERIOTZA - Jacques-Louis David

- Argia aurpegia eta eskutitzean gaia azpimarratzeko
 - Eskutitza heriotzaren arrazoia
- Bañera batean: azaleko gaixotasuna zeukalako
- Emakume batek hil zuen
- Garaiko heroia/martirra
- Kontrastea labana/lurra
- Konposizioa: horizontaltasuna eta bertikaltasun txikia

SABINATARREN BAHIKETA-Nicolas Poussin

- Sabinatarrak vs. erromatarrak
- Erroman
- Argi foko nagusia emakumea: bakea
 - Oinetan umeak
 - Konposizio triangeluarra
- Guda irudikatu nahi
- Gizona konposizio triangeluarra ere, estatikotasuna

● Airetiko perspektiba
 AKILES AGAMENONEN ENBAXADOREEI
 HARRERA EGITEN - Dominique Ingres

- Troyako guda
- Laguntza behar duenari esku bat emateko prestutasuna
- Akiles bakearen ideia
- Kolore argiagoak
- Bi zatitan banatuta: Akiles/Agamenon
- Estatikotasuna

VALPINÇONGO BAINULARIA - Dominique Ingres

- Erretratua
- Irudikatzeko modua neoklasikoa
- Kolore zuriak, gorriak
- Konposizio bertikala, ohea horizontaltasuna
- Espazio baten barruan

- Argitasuna eta zuzentasuna: mezua, konposizioa eta irudien trataera azkarrena
- Kolorea ere mezuaren argitasuna bideratzeko erabiliko da
- Marraskia eta modelatuaren nagusitasuna
- Estatikotasuna
- Pasioa eta sentimenduen adierazpenik ez (ez da ideia)
- Gai heroiko eta eredugarrien lehentasuna

ERROMANTIZISMOA (1820-)

- TESTUINGURU HISTORIKO-KULTURALA (XIX. mende hasiera)
 - Burgesiak bultzatutako bi ideia
 - Nazionalismoa
 - Liberalismoa
 - 1830eko IRAULTZA LIBERALA
 - 1814an Berrezarkuntza, monarkia absolutista (Waterloo)
 - 1789ko semeak iraultza berria egin zuten
 - NAZIONALISMOA (herriaren estatuaren askatasuna nahi)
 - Tokian tokiko berezitasunak defendatzen dira
 - Herrialde ezberdinen indibidualismoa
 - Hizkuntza estatuaren oinarri
 - Pertsonaren banakotasuna azpimarratu (pertsona bakoitzak ezaugarri propioak)
 - ASKATASUNA
 - Askatasuna arlo guztietan: bizitzan, politikan eta artean
 - Lehen akademiak arauak finkatu
 - INDIBIDUALISMOA
 - Indibidualtasuna (pertsonaren izaera), sentimendua eta pasioaren nagusitasuna
 - Ikuspuntu subjektiboaren garrantzia (mezua subjektiboa, ikusleak mezua bilatu sentimendu eta pasioak jarraituz)
 - BEGIRADA HISTORIKO BERRIA
 - Erdi Aroaren nagusitasuna
- ARTEA
 - KONTZEPTU ESTETIKO BERRIAK
 - Sublimea: Gizakiaren kontrolpetik at, erakartzen duena baina era berean beldurtzen duena
 - Pintoreskoa: Paisaia, ohiturazko irudietatik... sortu daitekeen irudi berezi eta plastikoki interesgarria (atsegina delako edo anekdotikoa delako, pintatua izatea merezi duena)

○ J. JIMENEZ ARTEAREN TEORIA

- Artearen emantzizipazioa: Bai akademiatik, bai bestelako edozein arauetik ere
- Arte lanak artistarentzat berarentzat, eta gizadiarentzat (Neoklasizismoaren helburua ahaztu)
 - Helburu didaktiko edo hezitzaile ez
- Artelana organismo itxi eta amaitua denaren nozioa apurtzen da
- Artistaren askatasun mugagabearen aldarrikapena
- OINARRIZKO IDEIAK
 - Artea natura ezagutzeko bidea da
 - Naturaren subjektibazioa
 - Artea banakotasuna adierazteko modua

ARTELANAK

MEDUSAREN TXALUPA (1818-1819) Gericault

- Iraultza aurretik
- La Medus ontzia
 - Hondoratu egin zen
 - Gizarte maila ezberdinak
- Txalupetan: goi-mailako jendea
- Gertaera hau Frantziako egoerarekin

konparatu

- Konposizio triangeluarra
- Dramatismoa-Itxaropena (behetik gora)
- Kanibalismoa

EURIA, LURRINA ETA ABIADURA (1844) Turner

- Atmosfera magikoa
- Objektuek ez dute garrantzirik
- The Great Western Railway
- Trena abiadura handiko objektu bat bezala errepresentatua izateko, forma desmaterializatze
- Urak jariatzen duen lainobera, euriak jartzen duen estalkia zeruan eta lokomotoraren lurrina

nahasten dira

IBILTARIA HODEIEN ITSASO BATEN AURREAN (1818) C.D.

Friedrich

- Protestantea zen, beraz, norbera jarri daiteke kontaktuan jainkoarekin
- Sublimea: handitasuna, misteriotsua

MONJEA ITSAS HONDOAN (1809) C. D. Friedrich

- Sentimendua, kolorea, argiaren erabilera dramatikoa

- PINTURA ERROMANTIKOA
 - EZAUGARRIAK
 - Gaiak: Paisaiak, gai exotikoak, fantastikoak, iraultza politikoak eta naturaren hondamendiak
 - Keinu dramatikoak eta konposizio dinamikoak
 - Kolorearen erabileraren garrantzia marrazkiaren gainetik

ERREALISMOA (1848-)

- TESTUINGURUA
 - 1848ko Iraultza Frantzian (Monarkiaren aurka)
 - Industria Iraultza: sistema aldaketa, 1. sektoretik 2. sektorera
- INDUSTRIA IRAULTZA
 - Batez ere Ipar Europan (Alemania, BH, Frantzia)
 - Bizi baldintza txarrak nekazaritzan: bat-batean nekazaritzan jendea behar
- ALDAKETA EKONOMIKOA
 - Automatizazioa industria-ekoizpenaren oinarria, eta ekoizgarritasuna lehentasuna
 - Langileen baldintza txarrak
- KOLONIZAZIOAK
 - Mundu mapa berregituratu
 - Europaren nagusitasuna nazioartean (Afrika, Asia eta Hegoamerika)
- KLASE BERRIEN AGERPENA
 - Burgesia berriak (finantziei+industriari lotutak)
 - Burgesiaren sendotzea
 - Proletargoa (desjabetuen klasea)
- GIZARTEA ALDATZEKO NAHIA
 - Proletargoaren egoeraren aldaketa eta zapalkuntzaren salaketa
 - Intelektualen jarrera kritiko eta konprometitua
 - Pentsaera berriak: utopikoak, sozialismoa, anarkismoa, komunismoa...
- ALDAKETA POLITIKOA (Frantzian)
 - 1848ko Iraultza Burgesa: Estatu modernoaren agerpena eta ezarkuntza
- ERREALITATE ZEHATZAREN ALDEKO JOERA
 - Aurrerapen teknikoen, zientifikoaren eta progresuaren ideien garapena
 - Artistak zientziak ematen duen objetibotasuna erreflejtatu nahi
 - Positibismoaren eragina: Auguste Comte
 - Enpirismoaren eragina

- ERREALISMOA: ESTETIKA BERRIA
- ARTISTAREN JARRERA BERRIA
 - Langile klaseen eguneroko bizitza, gai nagusia
 - Aldarrikapenak ezagutarazteko baliabidea
 - Artistak ere langileak
- OBJETIBOTASUNA
 - Errealitatearen gaineko begirada objetiboa, pertsonalismoak gabekoa, behaketaren emaitza
 - Natura ikus-datuen bidez irudikatzeko helburu honen bidez helduko da artearen aurrerapena: eskema klasikoekin haustura eta inpresionismoa
- ERREALISMO KONTZEPTUA
 - Frantzian agertu zen: idazle eta pintore batzuen jarrera berria izendatzeko
 - Tradizio akademikoaren idealismoa alboratu zuten
 - Baita erromantikoen gai fantastiko, heroiko, mitologiko eta fikzioarekiko gustua ere
 - Ohiko bizitzeko gaietan zentratu

ARTELANAK-ERREALISMOA

3. KLASEKO BAGOIA (1860-63) Honoré Daumier

- Idealizaziorik ez
- Dinamismoak ez, estatikotasuna
- Langileak (bi protagonista argi fokotatik)
- Langileen egoera txarrak azpimarratu nahi
- Lazgarritasuna azpimarratu nahi
- Trazo kurbatuak
- Kolore tristeak/ilunak: mezua transmititzeko

HARRIJOTZAILEAK (desagertua) 1849 COURBET

- Kanpoko argiaren bidez argiztatuta
- Langileak
- Pertsonaiak ez dira identifikagarriak
- Mezu unibertsala transmititu nahi

- Konposizio dinamikoa: lan egiten

ORNANS-EKO HILKETA 1849-50
COURBET

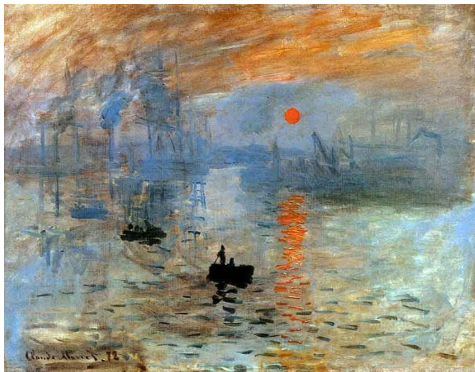
- Eliza
- Hilerrri batean, landagunean
- Arropa onena hilketarako
- Isozefalia
- ...

IMPRESIONISMOA (1874-)

- TESTUINGURU HISTORIKO-KULTURALA
 - Kapitalismoak egindako aldaketa tekniko, ekonomiko eta sozialen emaitza (trafikoa, argindarraren sorrera: gizartea ulertzeko era aldatu)
 - ARGAZKIGINTZAren sorrera (+zinema)
 - Pintura krisian (zertarako?)
 - Ikerketa eta pintura tradizionalarekiko haustura (errealitatea irudikatzeko zelako)
 - Abangoardia historikoei atea ireki zion
 - MANET (Belarretan bazkaltzen) aurreinpresionista, obra hori aintzindaritzat hartu (1863)
 - Saloietan akademiak erabaki: artelanak epaiketa prozesuak jarraitu
 - Manetek ez zuen parametroak betetzen, saloi ofizialetik bota
 - 1874ko erakusketa
 - Nadar argazkilariaren estudioan
 - Manet+Monet (Inpresioa, eguzkia sartzean; 1863)
 - Kritikak akademietatik
 - 1874tik 1879ra bitartean 8 erakusketa (inpresionista taldeak)
 - Parte hartzaile batzuk: Monet, Renoir, Cassat, Sisley, Pissarro, Degas, Morisot eta Bracquemond
- IMPRESIONISTEN PINTURA
 - EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Helburu nagusia: Naturaren aurreko zirrara adieraztea, bat-batekotasuneko inpresioa

- Kanpoan pintatuko dute: argiaren garrantzia + konposizioa zaindu gabe
- DECOUPAGE (Argazkigintzan ere eragina)
- GAIAK: Nagusia: Argia. Paisaiak+hiriak, batez ere ibai bazterrak
- Kolore konplementarioak kontrasteak eta argitasuna sortzeko
 - Ez dute zuria ezta beltza erabiliko artelanetan
- CHEUVREL: Kolore osagarrien teoria
- Kolore lauak desagertu
- Teknika bereizgarri bat daukate, pintzelkada txikietan oinarrituta, gero begiek urruntasunarekin formak bateratzen dituzte
- HALA ERE: Ez da talde homoginoa eta ezaugarri hauek ez dira pintore guztientzat erabilgarriak

PINTURA IMPRESIONISTA

IMPRESIOA, EGUZKIA SARTZEAN (1863) Monet

- Itsasoa gutxitan irudikatu (irudikatzeotan, portuak)
 - Ur lasaiko inguruak
 - Ilunabarreko argia
 - Pintzelada definitu gabea, askea (batez ere ura irudikatzeo)
 - Portua eskusa gisa: horregatik lerro solteak zehaztugabeak
- Garrantzitsua: eguzki laranja (kontraste kromatikoa, urdina eta laranja)
 - Laranja argia, urdina itzala

AMAPOLAK (1873) Monet

- Paisaia dago, pertsonaiak daude baina ez dira garrantzitsuak
- Argia nagusi, arratsaldeko argia
- Kontraste kromatikoa: gorria eta berdea
- Pintzelada txikiak eta solteak, definitu gabeak

MORET SUR LOING (1891) Sisley

- Pintzelkada nabariagoak
- Ibaiaren erreflejoak nola irudikatzen diren
- Kontraste kromatikoak (gorria+berdea, horia+morexka+laranja+urdina)

LE MOULIN DE LA GALETTE (1876) Renoir

- Beti pertsonak irudikatu baina ez da garrantzitsuena
- Argia zuhaitzen artean sartu eta plaza argitu
- Itzal-argia: kontraste kromatikoak etengabe
- Pintzelada txikiak
- Guztiak plano berdinean daudelaren

inpresioa

- Argi artifiziala garai honetan sortu: farolak

KULUNKA (1876) Renoir

- Argiak pertsonaietan duen efektua
- Mantxak, definitu gabe
- Kontraste kromatiko eta harmonia

VENUSEN JAIOTZA (1879) Bouguereau

- Akademiak onartua

DANTZA IKASTALDIA (1873-75) Degas

- Barne espazioak irudikatuko duen bakarra
- Dantzariak irudikatu
- Argiak tutuan nola eragiten zuen jakin nahi zuen
- Perspektiba (lurreko lerroetan)

SEASKA (1872) Morisot

- Argia, kontraste kromatikoa
- Emakumea espazio publikoetara bakarrik ateratzea debekatuta
- Diferentzia emakumeen eta gizonen irudikapenen artean

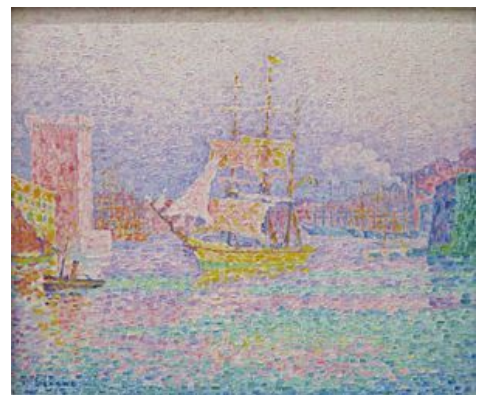
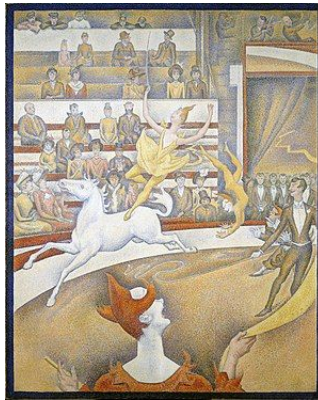
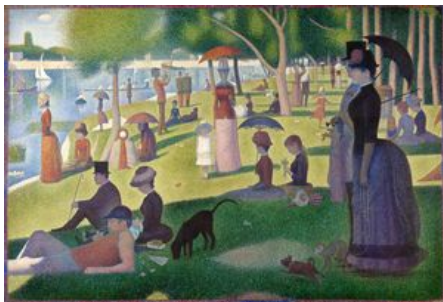
GOSARIA OHEAN (1897) Cassatt

- Aurrekoaren berdina

NEOINPRESIONISMOA

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Inpresionismoan jatorria
 - Lengoai inpresionista zientifikoki sistematizatzen saiatu ziren
 - Kontraste kromatikoaren kontra
 - Pintzelkada solteak, oinarrizko koloreetako puntu bilakatu ziren (koloreak bata bestearen ondoan, ez gainean)
 - Forma geometrizatuak

ADIBIDEAK

1. SEURAT: Grande Jatte uhartean igande arratsalde batean (1884)
2. SEURAT: Circus (1890-1891) (Izoztuta egotearen efektua)
3. SIGNAC: Marsellako Portua (1907)

POSTINPRESIONISMOA (1886-)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Ez da talde bat, ezta mugimendu bat ere (garai bati erreferentzia egiten dio)
 - Impresionismoak irekitako atetik sortua
 - Abangoardia historikoei atea ireki
 - TOULOUSE: KARTELISMOA
 - GAUGUIN: FAUVISMOA (kolorearen garrantzia)
 - VAN GOGH: ESPRESIONISMOA (subjektibotasuna, sentimenduak)
 - CÉZANNE: KUBISMOA (aitzindaria)

PINTURA POSTINPRESIONISTA

HENRI DE TOULOUSE-LAUTREC

- EZAUGARRIAK
 - Pariseko gai giroa (dantzariak, musikariak... gizartearen margenean daudenak)
 - Bi teknika: grabatua eta olio pintura
 - Lerrodura kiribildua: mugimendua adierazteko
 - LERRODURA: Erritmikoa, mugimendua iradokitzeko
 - Perspektibaren erabilera espazio sentsazioa sortzeko
 - Kolore lauak eta homogeneoak
 - Kolonizazio garaia
 - Asia eta Afrikako kultura Parisera ekarri
 - Arte japoniarra nagusiki
 - Aldaketak
 - Konposizio ausartak (asimetrikoak, eskortzoa...)
 - Sintesia mezuaren komunikazioan (kartelismoari lotu)
 - Publizitatea

JANE AVRIL (1893) Kolorezko litografia

- Perspektiba lurreko tariman (espazio sentsazioa)
 - Protagonista leku zehatz batean kokatu
 - Degas artista imitatu
- Kolore lauak (japoniarren eragina)
 - Argia sortzeko (horia, laranja)

- Musikaria (fosoan)

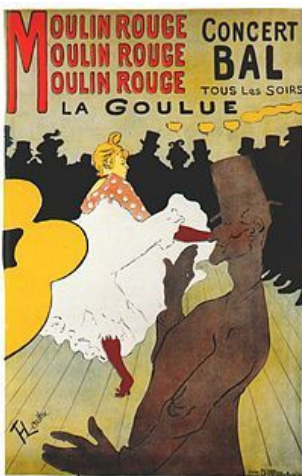
DANTZA BERRIEKIN (MOULIN ROUGE) (1890)

- Olio pintura
- Itzalak
- Pintzelada labur txiki eta askeak

MADEMOISELLE EGLANTINEREN TALDEA (1896)

- Mezua letren bidez transmititu
- Hankak beltzez zuriarekin kontrastea emateko

LA GOULUE (1893)

- Kartela
- Bi motatako lerrodura (tarima+kankana)
 - Tarima perspektiba
 - Kankana mugimendua
- 3 plano
- Eskortzoa

PAUL GAUGUIN

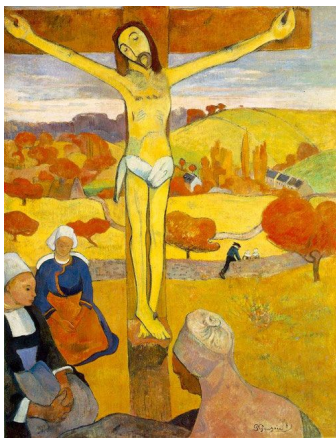
- EZAUGARRIAK

- Lerroa: sendoa eta definitzailea (cloissonismoa, beirateak egiteko teknika)
- Kolore emozionalak eta arbitrarioak (Ez datoz bat errealitatearekin)
- Plano kromatiko lau eta homogeenak
- Gaiak: gizakiaren esentziaren bilaketa (primitibismoa)

SERMOIAREN ONDORENGOKO BISIOA (1888)

- Lerrodura beltz eta markatua
- Kolore arbitrarioak
- Jacob
- Apaiza erditik moztua: inpresionismoan ere
- Kolore argiek argia eman

KRISTO HORIA (1889)

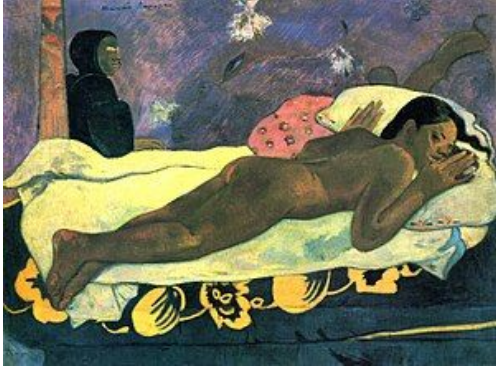
- Lerrodura
- Primitibismoa
- Espazioaren tratamendua: perspektibarik ez
 - Japoniarren eragina: batak bestearen ondoan
- Kolore arbitrarioak

TA MATETE (Merkatua) (1892)

- Aurrerapenak eman: Gauguin Taitira mugitu
 - Primitibismoa
 - Taitiko pertsonak (Prostitutak)
 - Taitiko merkatua (goizekoa eta gauekoa)
 - Kolore arbitrarioak
 - Kolore lauak eta homogeenak
- Perspektibarik ez

- Egiptoko artea gogoratu

MANO A MANO (hildakoen espirituak beilatzen du) (1892)

- Kolore arbitrarioak
 - morea, iluntasuna
 - horia, argitasuna
- Lerrodura beltz eta markatua
- Primitibismoa

VAN GOGH

Errealismoaren eragina

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Eraginak: kolorea (inpresionismoa), lerrodura bizia (Toulouse-Lautrec), ingerada markatua (Gauguin)
 - Gaia: errealismo deskriptibotik sinbolismora (sentimenduen espresioa eta adierazpena)
 - Lerrodura: oso indartsua, ingerada markatuak, bihurriak
 - Kolorea: Aplikazioa indar handikoa eta lodia; Inpresionisten teoria kromatikoen eragina (kolore densoak erabili)

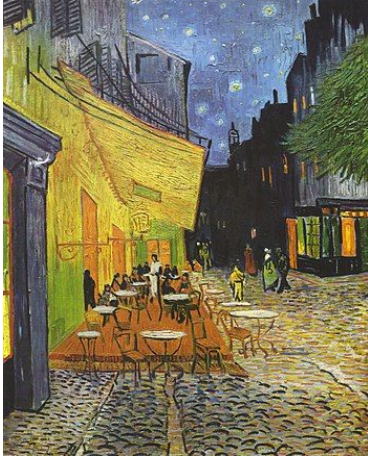
PATATA JALEAK (1883)

SIESTA (1889)

- Horia eta urdina nagusi (kontraste kromatikoa)
- Gaiaren tratamendu errealista (eguneroko bizitza: nekazariak)
- Pintura oso oretsua (erliebe antzekoa lortu)
- Pintzeladak ikusten dira
- Croisonismoaren eragina lerroan

- Kolorearen bidez argitasuna lortu

KAFE TERRAZA GAUEZ (1888)

- Gaiaren hautaketa: dramatismoa
- Inpresionismoaren eragina
- Perspektiba: ihes puntua terrazaren amaieran

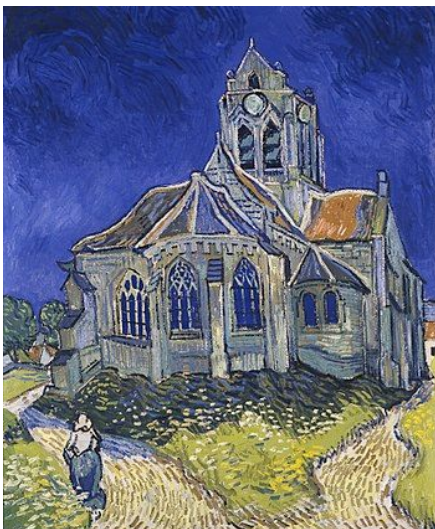

EKILOREAK (1888)

GAU IZARRATUA (1889)

- Kuadroaren $\frac{2}{3}$ gaua
- Egonezina, kexka irudikatu
- Kontraste kromatikoa (horia vs. urdina)
- Armonia kromatikoa urdinen artean

AUVERS SUR OISEKO ELIZA (1890)

- Erlijioaren presentzia
- Eliza biguna, irregularra
- Barne kezken arabera irudikatu
- Lerro urduria

CÉZANNE

- EZAUGARRI NAGUSIAK

- Koloreari gero eta garrantzi txikiagoa, kolore ilunak
- Formen garrantzia
- Fazetatuta
 - Geometrizarazio handiagoa
- Forma eta bolumena irudikatzen dituzten irtenbide berriak
- Gaiak: paisaiak eta bodegoiak
- HELBURUA
 - Errealitate sinplifikatua irudikatzea, oinarritzko forma eta egituren bidez
- Lerro markatuak ingeradak zehazteko baina garrantzitsuena kolorearen aplikazioa : pintzelada fazetatua
- Kolore nahiko apalen erabilera
- Objektuen ikuspuntu ezberdinetan irudikatzen ditu
- 3. dimentsioaren galera, bidimentsionalitatea

TEILATU GORRIAK. L'ESTANQUE (1883-1889)

- Formen garrantzia
 - Etxeek osatzen dituzten elementuak
- Pintzelada fazetatua (teilatuetan)
- Kontraste kromatikoa (urdin, morea, horia, laranja, berdea-gorria)
- Armonia kromatikoa
- Abstrakzioarako ideia ireki

KARTA JOKALARIAK (1890-1892)

- Oinarritzko forma geometrikoak bilatu eguneroko gauzetan

LE CHÂTEAU NOIR (1900-1904)

- Ez dago planorik
- Ikuspuntu desberinak
- Forma geometrikoak

SAINTE-VICTOIRE MENDIA (1904-1906)

- Paisaia ez da garrantzitsua baizik eta forma geometrikoa
- Herria sinplifikatua geometrikoki
- Pintzelada fazetatua: estatismoa eta forma geometrikoak

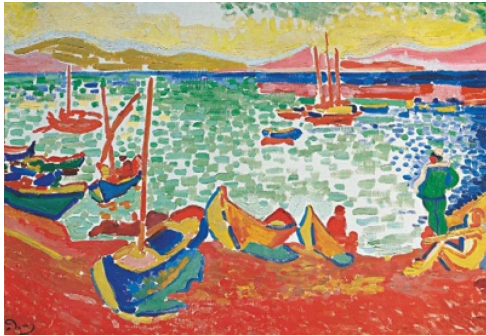
ABANGOARDIAK

- **EZAUGARRIAK**

- Abangoardietako artistek erabateko iraultza eragin zuten artearen esparruan
- Artearen kontzeptua erabat aldatu
- Arteak gizarte burgesean zuen papera zalantzan jarri zuten (ez zen soilik aldaketa formal eta estilistikoa izan)
- Abangoardietako artista askok sistemaren aurkako estrategiak garatu zituzten

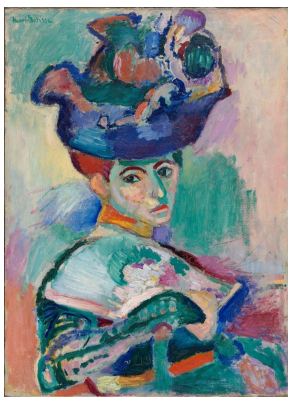
FAUVISMOA (1905-1907)

- Gauguinek atea ireki
 - Kolorea modu arbitrarioan aukeratu
 - Fauvistak bezala ezagutzen ditugun frantziar pintoreen taldeak bizitza motza izan zuen baina izugarritzko eragina garaiko europar artean
 - 1905ean Matisse, Derain, Marquet, Vlaminak, beste zenbaiten artean Pariseko Udazkeneko Saloian parte hartu zuten
 - Kolore biziengatik arreta erakartzen zuten bere koadroen aurrean kritikari batek esan zuen: Donatello au milieu des fauves! (“Donatello piztien erdian”). Harez geroztik, izen hori erabili izan zuten artista hauen lana izendatzeko.
 - Independienteen Saloian 1906an berriro elkarrekin parte ostean, fauvis ten ibilbidea lausotu egiten da
- **EZAUGARRI NAGUSIAK**
 - Kolorearen erabilpen arbitrarioa eta espresiboa
 - **BESTE EZAUGARRIAK**
 - Artisten barne sentsazioak adierazteko
 - Kolore puruak, saturatuak, orban lau eta zabaletan
 - Ingeradak zehazturik, objektuak definitzeko maiz trazu lodiaz (cloissonismoaren eragina)
 - Erritmo bizia, lerroduraren bidez
 - Plazerra sortzeko koadroak, hedonistak, bizipozaren (“joie ole vivre”) erakusgarri (el arte por el arte, plazerra lortzeko)
 - Errealitatearen irudikapen idilikoa

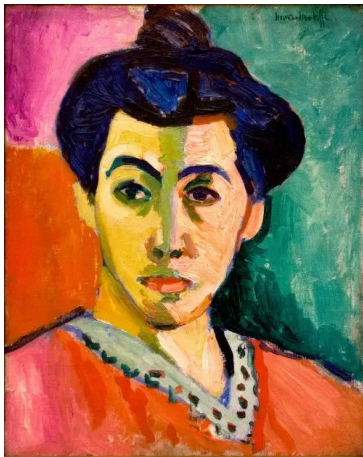
ITSASONTZIAK COLLIOURE-n (1905) André Derain

- Kolore arbitrarioak (pertsonek, itsasontziak)
- Ingerada oso sendoa (Gauguin eta cloissonismoaren eragina)
- Pintzelada arina eta txikia

SONBRERODUN EMAKUMEA (1905) Matisse

- Kolore arbitrarioak
- Sakontasuna galarazi: plano bakarra iruditu
- Lerrodura gutxi nabaritu baino bai trazu oso markatua eta beltza

MADAME MATISSE-ren ERRETRATUA (marra berdea) (1905) Matisse

- Kolore orbanen nagusitasuna
- Japonismoaren eragina
- Exotismoa: plazerrarekin lotu

BIZIPOZA (1905-06) Matisse

- Kolore arbitrarioak
- Plano bakarra
- Sakontasuna?: soilik gorputzen proportzioetan
- Ingerada sendoa, kurbatua / lerro zuzenik ez
- Koadroaren helburua: bizipoza, plazerra,

zoriontasuna irudikatzea

KUBISMOA (1907-1914)

- **EZAUGARRI NAGUSIAK**
 - Abangoardietako mugimendurik berritzaileena, eta ondorengo urteekiko eraginik handienetakoa sortu zuena
 - Nagusiki bi artisten elkarlanaren ondorio: George Braque + Pablo Picasso
 - Sorrera: Frantzia, 1907, Avignongo andreak
 - Hiru garai:
 - Protokubismoa
 - Kubismo Analista
 - Kubismo Sintetiko
 - Manifestu plastikoa: Avignongo andereñoak, 1907
 - Izenaren jatorria: Louis Vauxcellesen eskutik 1908an
 - Mugimenduaren amaiera: 1914
- **EZAUGARRI FORMALAK**
 - Europako tradizioarekiko erabateko haustura
 - 3 dimentsio irudikatu beharrean 4 dimentsio (denbora irudikatu nahi)
 - Irudi bera une ezberdinen multzoan irudikatzea
 - Ikuspuntu bakarra ezabatzen da
 - Gaiak eta koloreak ez dira garrantzitsuak
 - Argia: Irudia sailkatuta gelditutako plano bakoitzak bere bolumen trataera izango du
 - Ikuspuntu bakoitzak efektu ezberdina
- **3 KUBISMO MOTA**
 - Protokubismoa (lehenengo urteak) (4 dimentsio hori irudikatzean saiatu)
 - Kubismo analitiko (modu exageratu batean ikuspuntu guztiak irudikatu)
 - Kubismo sintetiko
- **PROTOKUBISMOA**
 - **EZAUGARRI NAGUSIAK**
 - 1907-09
 - Objektuen deskonposaketa bilatzen zuten forma geometrikoen bidez
 - Objektu eta espazio piktorikoak elkarri gainjarritako kolore planoetan banatuaz, irudia ikuspuntu ezberdinetatik erakustea lortzen zuten
 - Plano zabal eta handiak

AVIGNON-EKO ANDEREÑOAK (1907) Picasso

- GAIA: Prostibuloa
- Ikuspuntu desberdinen bateratzea nahi
- Zati bakoitza argi foko propioa (argitzalak)
- Geometrizarazioa
- Kolore bi: elementuak bereizteko (kolore jokoa)

LORATEGIA (1908) Picasso

- Geometrizarazio handiagoa
- Koloreak garrantzia galdu

HORTA DE EBRO-KO LANTEGIA (1909) Picasso

L'ESTANQUE-KO BIADUKTUA (1908) Braque

MISTRAL HOTELEKO TERRAZA (1907) Braque

- Goitik beherako ikuspuntua

- Einstenen denboraren erlatibismoa garatu: pintoreek marrazten saiatu
- Artelanaren plano bakoitza argi foku ezberdinak
 - Geometrizarazioa
- KUBISMO ANALITIKOA
 - EZAUGARRI NAGUSIAK
 - 1909-1912
 - Objektu eta espazioa plano ezberdinetan zatikatzea, muturreraino eramane zuten (erradikala)
 - Koloreei dagokionez, monokromiarantz jo zuten

AMBROISE VOLLARD-EN ERRETRATUA (1909-10) Picasso

- Bolumena ezabatu
- Koloreei esker burua desberdindu (figuratiboa da)

BIBOLINA ETA ANFORA (1910) Braque

- Errealitateko erreferentziak pixkanaka galdu
- Monokromia, koloreak ez digu laguntzen objektuak identifikatzen

- KUBISMO SINTETIKOA

- EZAUGARRI NAGUSIAK

- 1912-1914
- Objektuen analisia bilatu ordez, deskonposizioaren “sintesia” edo birkonposaketa lortu nahi dute
- Formen zatirik esanguratsuenen bidez baina ikuspuntu ezberdinak mantenduz
- Kolore bizien berreskuratzea, forma kurboak, apaindurazko osagarriak...
- Collage-aren agerpena: egunkari zatiak, etiketak...

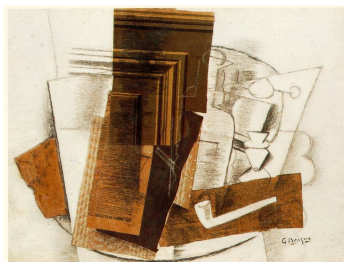

NATURA HILA SARETA-AULKIAREKIN (1912) Picasso

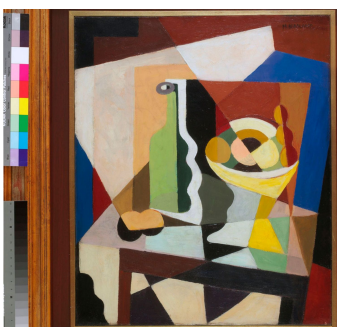
- Elementu bakanoak, ulertzen lagundu

NATURA HILA BIBOLINA ETA FRUTA-ONTZIAREKIN (1912) Picasso

BOTILA, EGUNKARIA, PIPA ETA KRISTALA (1913) Braque

KONPOSIZIO KUBISTA (1919) Maria Blanchard

- Botila, edalontzia eta katilua

ESPRESIONISMOA (1905-25)

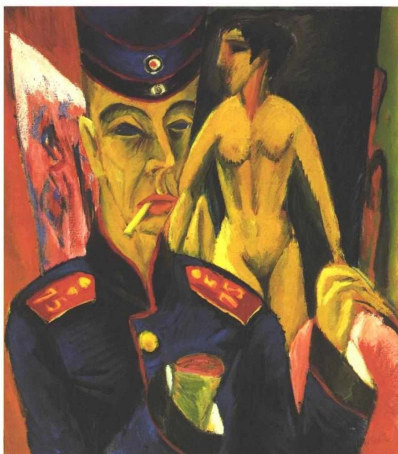
- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Arte espresionista (adjektiboa) arte historia osoan zehar: emozioen agerpenaren protagonismoa
 - Espresionismoa: XX. mendeko mugimendua
 - Definigaitza: muga kronologiko eta geografiko zehaztu gabeak
 - Epizentroa: Alemania, 1905-1930
 - Mugimendu heterogeneoa, arte adierazpenei dagokienez, literatura, zinea, musika, arkitektura...
 - Mugimendu heterogeneoa, politikari dagokionez: komunistak, sozial-demokratak, nazionalsozialistak
- EZAUGARRI KOMUNAK
 - Artea, beren esperientzia emozionalaren isla da
 - Artistak munduaz daukan ikuspuntu subjektiboa nagusitzen da
 - Benetan ikusi eta sentitzen zuten gauzetan zentratzen ziren: pasioak, sufrimendua, bortizkeria, injustizia...
 - HELBURUA: Gizarte industrialaren menpe zegoen mundu zentzugabea eta larrituaren espresioa eta horren irudikapen subjektiboa burutzea: pobretasuna, zikinkeria, gai debekatuak, atsekabetsuak, mundu-gerren ondorioak...
 - Iraultza estetiko eta soziala bultzatu nahi zituzten
 - Gai nagusiak: krisi soziala eta larridura indibidualak
 - Edertasuna, harmonia, ordena eta perfekzioaren kontzeptuak erabat gaitzestu zituzten, espresio pertsonala bilatzeko
- 1. BELAUNALDIA
 - 1890-1905 artean, postimpresionismoa eta fauvismoaren garaian
 - Gizakiaren larritasuna eta bakardadearen irudikapena bizipen pertsonalen bidez
 - Artistak: Munch, James Ensor
- 2. BELAUNALDIA
 - DIE BRÜKE (zubia)
 - DER BLAUE REITER (zaldun urdina)

- DIE BRÜKE (Zubia)
 - 1905-13 artean; Dresde (1905-11); Berlin (1911-13)
 - I. Mundu Gerra aurretiko egoera aurrebelikoa islatuko dute
 - Partaideak: Kirchner, Schmidt-Rottluff, Heckel
 - Esperientzia emozional gatazkatsu bat izango da obra gehienen erroa
 - Lerro apurtua, trazu azkarra eta kolore aske, arbitrario, antinaturalista eta biziak
 - Emozioz betetako irudi aztoratzaileak
 - Erdi Aroa modu idilikoan ikusiko dute (erromantizismoan bezala), gizarte prekapitalista moduan, honela Alemaniako Erdi Arotik zetorren tradizioarekin bat egin nahiko dute
 - Jugendstilen (Art Nouveau) eragina, gotikoko formen bereganatzea
 - Estetikaren berreskurapena
 - Xilografiaren berreskurapena (grabatu teknika) (Erdi Aroko teknika), eta bere estetika angelutsuarena, espresio handikoak
 - Arte etnikoaren eragina (Arte beltz afrikarrena) aurpegiaren irudikapenen eskematizazioan
 - Karikaturaren garrantzia, sentimenduak espresatzeko orduan
 - Estetikoki lehen aldiz, itsustasuna gailendu zen edertasunaren kontzeptuaren gainetik (jendea aztoratzeko)

BERLINEKO KALEA (1913) Kirchner

- Dramatismo gehiago
- Burgesia
- Pertsonen arteko komunikaziorik ez
- Edertasunik ez
- Kolore lau eta homogeneoak
- Kolore arbitrarioak (gurdi berdea)

AUTOERRETRATUA (1914) Kirchner

- Aurpegia karikatura bezala (maskara bezala)
- Sentimenduen, barne ezinegonen irudikapena
 - Esku bat falta
 - Armadako jantziak (I. Mundu Gerran eskua galdu)

ERROMATIK GERTUKO ETXEAK (1909) Heckel

- Estilo propioa
- Kolore alaiak eta garbiak
- Pintzelada soltea eta gartxua, oretsua
- Van Gogh-en pintura gogoratu

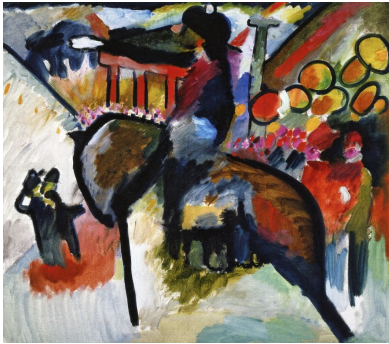

LOREZAINZA (1906) Schmidt-Rottluff

- Estilo propioa ere
- Koloreen kontraste handia, saturatua
- Oretsua

- DER BLAUE REITER (Zaldun urdina)
 - EZAUGARRI NAGUSIAK
 - 1911. urtean Munichen sortutako taldea
 - Partehartzaileak: Kandinsky, Marc, Muntser eta Von Werfkin
 - Die Brücke baino talde heterogeneoagoa izan zen
 - EZAUGARRI KOMUNAK
 - Fauvismoaren eragina kolore arbitrarioen eraileran (kolore biziak)
 - Kolore mantxak (homogeneoa, matizaziorik gabe)
 - Die Brückerekiko beste aldaketa: garrantzitsuena ez da izango mundu ikusgarria irudikatzea, baizik eta barneko mundua adieraztea
 - Irudiak ez dira hain aztoratzaileak izango, emozioak era positiboan adieraziko dituzte: gai alaiak + kolore biziak
 - Lerroadura: Aurreko taldearen lerro apurtuaren ordean, lerro kurboak
 - Espresionismo liriko bezala ezaguna izango da
 - ABSTRAKZIORANTZ
 - Pintoreen kezka nagusia barne munduaren bilaketa, izpiritualtasuna zenez musikarekin konparaketa

- Musika abstraktua zen, baina sentimenduen transmisio eraginkorra
- Musikaren premisak pinturan aplikatzen hasi ziren
 - Pinturaren formak ideogramak bilakatu ziren, sentsazioak transmititzen zituztenak + koloreek ere protagonismo handia
 - 3 garai nagusi bereizi

INPRESIOA IV (1911) Kandinsky

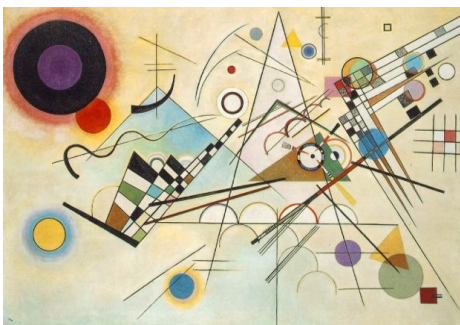
- Kolore biziak, bibranteak (gorria, urdina)
 - Sentsazio positiboak transmititzeko
- Figuratiboa: zaldun bat
- Kolore lau eta homogeneousak
- Perspektibarik ez, planorik ez
- Forma biribilduak, kurboak

INPROBIZAZIOA 26 (1912) Kandinsky

- Abstraktua
- Zeinuei esanahi berezia eman nahi
 - Lerro zuzenak norantza adierazi
- Forma borobilak nagusi: lasaitasuna transmititu

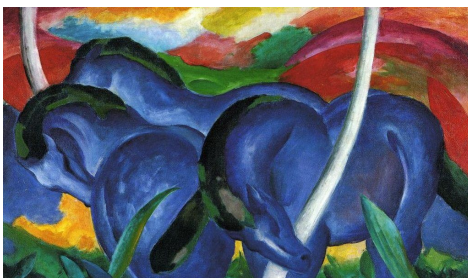
- Errusian konstruktibismoa garatu: forma geometriko zehatzen erabilera

KONPOSIZIOA VIII (1928) Kandinsky

- Geometrizarazioa
- Lerro zuzenen presentzia areagotu
- Kolorearen presentzia /garrantzia mantendu
 - Kolore biziak eta kontrastatuak bere

artean

ZALDI URDINAK (1911) Marc

- Kolore arbitrarioak
- Espazio sentsaziorik ez
- Bolumen sentsazioa zaldietan kolore tonoeekin

ILUNABARRA (1910-11)

- Kolore arbitrarioak
 - Zalantzan jarri figurak abstraktuak edo figuratiboak diren
- Zerua? Paisaia? ez dago argi

- 3. BELAUNALDIA

- DIE NEUE SACHLICHKEIT (Objetibitate berria)

- Espresionismo austriarra

- EZAUGARRI NAGUSIAK

- 1920. hamarkadan sortua eta 1933 urtera arte garatu zen
- Ez zen talde homogeneoa
- Artistarik garrantzitsuenak: Otto Dix, Grosz eta Beckmann

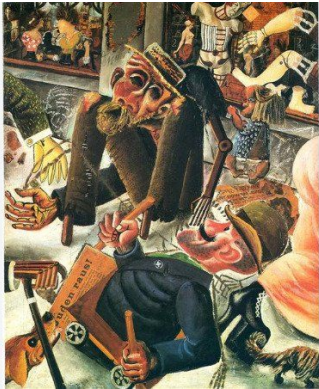
- EZAUGARRI KOMUNAK

- Bere garaiko errealitate sozial eta politikoaren aurrean ez dira indiferente gelditzen: garaiko alemaniar gizartean egia plazaratu nahi dute, era hotz, objektibo eta urrun batean
- Gaietan pesimismoa nabaritzen da: pertsonaia marginatuak edo estamentu eta klaseen ironiak eta satirak agertzen dira maiz

GIZARTEAREN OINARRIAK (1926)

- Gizartearen kritika (Politikariak: naziak)
- Kaka buruan (ideia onik ez dutela irudikatu)
- Espata eskuan
- Apaiza (elizgizona) eliza irudikatu
 - Begiak itxita, beste leku batera begira (ezkusiarena egiten)
- Alemaniaren egoera elizari leporatu (errua)

PRAGERSTRASSE (1920) Dix

- Lehen mundu gerrako elbarrituak
 - Protesiak
- Juduak kanpora (nazismoaren ideia)
- Prostituta baten hanka (Alemaniaren egoera ekonomiko txarra islatu)

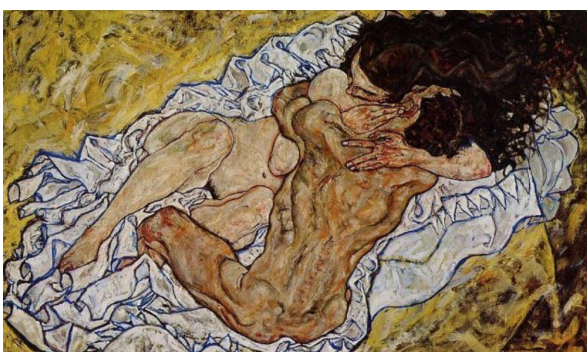
FAMILIA ERRETRATUA (1920) Beckmann

- Familia, etxe barruan irudikatuta
- Espazio txikia, baliabide ekonomiko txikia
- Musikaria, gerrako elbarria
- Emakumea, prostituta
 - Bizkarrez, edozein emakumearekin identifikatzeko
- Zaharrena, izugarrizko atsekabea
- ESPRESIONISMO AUSTRIARRA
 - Kolore zikinak, negatiboak / testuinguruarekin erlaziorik ez
 - KOKOSCHKA (1886-1980)
 - SCHIELE (1890-1918)

EKAITZA. HAIZEAREN EMAZTEA (1914)

- Bi pertsonaia, haien artean erlaziorik ez

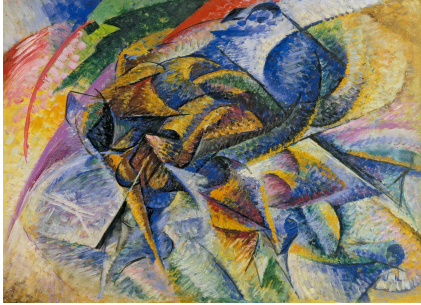

AMORANTEAK BESARKATURIK (1907)

- Gizartearen kontestutik kanpo
- Bakartasunean

FUTURISMOA (1909-1919)

- Literaturatik sortuta Italian
- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Italian joera kubistek, futurismo mugimendua ekarri zuten: kubismo dinamikoa
 - Jatorrian mugimendu literario izan zen, Marinetti poetak inspiratuta: 1909 Manifestu futurista “Le Figaro”n.
 - Futurismoa definitu eta publikoari erakutsi
 - 1910: Margolari futuristen manifestua; 1912 Eskultura futuristaren aurkezpena
 - Abangoardia mugimendu garrantzitsuenetakoa, tradizio klasiko eta akademizismoaren aurkako joera gogorragatik
 - Iraganarekin bat egiten zuenaren kontra
 - XVIII. mendetik aurrera Italiak zentralitate ekonomiko politiko eta artistikoa galdu zituela + industrializazioari lotutako iraultza ekonomiko sozial eta politikotik aldendua zeudela usten zuten
 - Modernitatearen aldeko apustua egin nahi izan zuen artista talde honek
 - Gizarte industrialaren ezaugarriekin identifikatu ziren: makinak, teknologia, abiadura eta dinamismoa
- MANIFESTU FUTURISTAREN ZENBAIT IDEIA
 - Italiaren atzerapen ekonomiko eta kulturala dela eta, iraganari zegokion guztia suntsitzearen alde
 - Mussoliniren alderdi faszistaren hainbat baloreekin bat: nazionalismo erradikala, belizismoa, kolonialismo eta heroien kultura
 - Arrisku zaletasuna zuten
 - Biolentzia eta indarkeriaren erabilera goresten zuten
 - Emakumeekiko ideia modernoak arbuiatzen dituzte, eta emakume tradizionalaren modeloa goresten zuten
 - Akademiaren funtzionamenduaren aurka
 - Museoak kanposantutzat hartu
 - Arkaiko bezala, txarra
 - Bizitza eta mundua aldatu nahi; modernizazioa bizitzako esparru guztietara sartuz

TXIRRINDULARI BATEN DINAMISMOA (1913) Boccioni

- Dinamismoa
 - Kolore nahasturagatik
 - Lerro kurboengatik

FUTBOLARI BATEN DINAMISMOA (1913) Boccioni

- Objektua eta ingurukoa bat egiten du

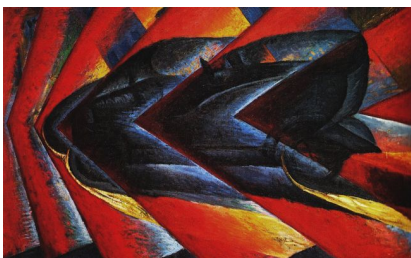

GIZA GORPUTZAREN DINAMISMOA (1913)

GALLI ANARKISTAREN HILETA (1911) CARRÁ

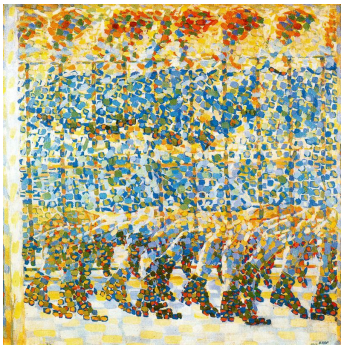
- Pertsonak antzematen dira
- Biolentziaren gorasarrea
- Lerroak mugimendua eman
- Ezkerraldean anarkistak
- Eskuman poliziak

AUTOMOBILAREN DINAMISMOA (1911) Russolo

KORREADUN TXAKURRAREN DINAMISMOA (1912) Balla

NESKATILA KORRIKA BALKOIAN ZEHAR (1912) Balla

DANTZARI URDINA (1913) Severini

TABARIN TABERNAREN JEROGLIFIKO DINAMIKOA (1912)
Severini

- Kubismo sintetikoaren eragina
- Letren erabilera
- Musikaren presentzia

DANTZARIA - ARKUA - ITSASOA (1915)

- Abstrakziorako joera

- ESKULTURA FUTURISTA

- EZAUGARRI NAGUSIAK

- Gaiarekiko: Momentu ezberdinetako sekuentziak eta objektuen errepikapena adierazteko aukera ematen dutenak
- Mugimenduaren adierazpena garrantzitsuena
- Espazioan jarraipen dinamikoa sortzen eta irudia ingurugiroarekin elkartzen saiatu ziren
- Horretarako, mintzaira futurista deskonposizioaren teoria kubista

ESPAZIOAN JARRAIPENA DAUKATEN FORMA BAKUNAK
(1913) (Brontzezkoa) Boccioni

BOTILA BATEN GARAPENA ESPAZIOAN
(1912) Boccioni

ABSTRAKZIOA

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - EZ DA MUGIMENDU BAT. Arte figuratiboa ez dena da
 - Abangoardietako mugimendu ezberdinen garapenari esker lortutako emaitza da
 - Espresionismo lirikoa, Orfismoa, Rayonismoa, Konstruktibismoa, Suprematismoa eta Neoplastizismoa
 - Bi joera
 - Lirikoagoa (kurbatuagoa)
 - Organikoagoa (geometrikoa)

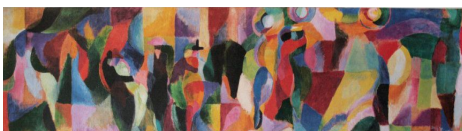
KAOSA 2 (1906) Af Klint

- Abstrakziora lehenengo iritsi zen artista: Hilma Af Klint

- XX. mendeko lehen hamarkadan Europako zirkulu artistikoetan pil-pilean zegoen gaia zen abstrakzioa

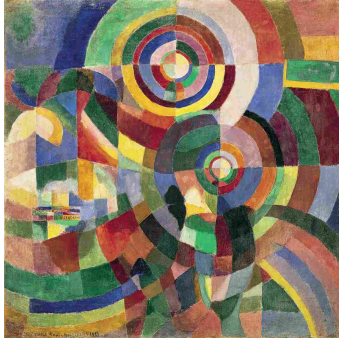
ORFISMOA (1913-?)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Robert + Sonia Delaunay
 - Zenbaiten esanetan, kubismoa eta futurismoaren eraginetik jaiotakoa: plano sailkapenak + mugimendua
 - Lehen lanetan oraindik errealitatean oinarrituko dira
 - Kolorea eta argiaren irudikapena garrantzitsuena, eta argiari loturik, mugimenduarena
 - Impresionismoarekiko ezberdintasuna: elementu figuratiboetatik aldenduko dira

LE BAL BULLIER (1913) Sonia Delaunay

- Kolorearen trataera berezia
- Argiaren garrantzia
- Borobilak argi artifizialaren fokua

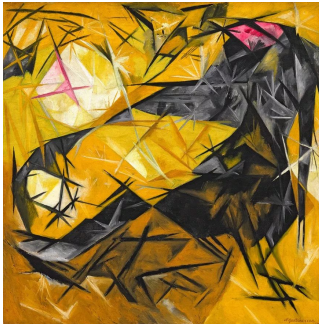
PRISMA ELEKTRIKOAK (1914) Sonia Delaunay

- Biribilak argi fokuak
- Argia mugimendua eman (nukleotik distantziara)

ABSTRAKZIO GEOMETRIKOA

RAYONISMOA (1913-14)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Errusian (iraultza aurretik)
 - Kubismoa eta futurismoaren eraginetatik jaiotakoa
 - Plano sailkapenak + mugimendua
 - Futurismoaren ideietatik gertuago: Errusian garai ilunak, azpigaratua, ia oraindik feudalismoa
 - Garapenarekin amesten zuten: mekanika + makinak...

KATUAK Natalia Goncharova

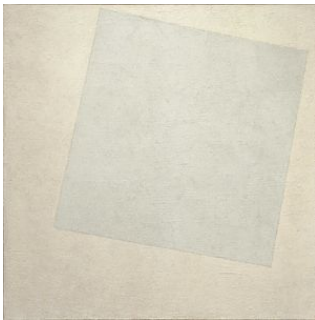

BASO BERDEA (1911) Natalia Goncharova

- Objektuak identifikatzea zaila

SUPREMATISMOA (1913-1923)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - MALEVICH da artista garrantzitsuena.
 - Kubofuturismoa eta tubulanismoa
 - Formak sinplifikatzeari ekin zen, objektuak izan zezaketen, semantika osoa kenduz
 - Oinarrizko formak eta koloreak ikertu zituen: pinturaren oinarri formala
 - Oinarrizko forma karratua da eta karratutik datorren beste forma guztiak
 - Irudi geometriko askeak
 - Ikusleak pinturaren inguruko gogoeta egingo du, ez paisaia edo eszena
 - Pintura, errealitatearekiko erabat independente garatu,
 - 2 paretan arteko ertzak kokatu
 - Zuriak eta beltzak
 - Helburu nagusia: Hizkuntza bat garatzea

KARRATU ZURIA HONDO ZURIAREN GAINEAN (1918) Malevich

KONSTRUKTIBISMOA (1914-?)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - 1914an Errusian. Urriko iraultzaren indarra
 - Iraultzaren propaganda gisa erabili
 - Antzindariak: rayonista-futurista eta suprematismoa
 - Artea gizartearen zerbitzura egin behar zen
 - Masek zuzenduta. Masa=jende asko

ZURI GORRIA (1919) El Lissitzky

LENGIZ (1924) Rodchenko

ARMADA GORRIA (1924) Vavara Stepanora

○ ESKULTURA KONSTRUKTIBISTA

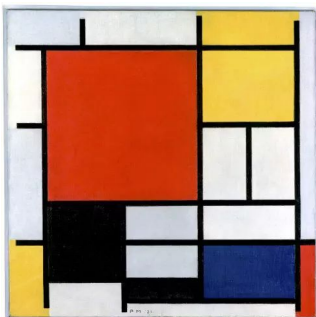
- Printzipio zientifikoetan oinarritu
- Kristala eta burdina erabili. Material industrialak
- Zientziarekin harreman estua
- Arte zinetikoa: espazioa, argia, mugimendua eta denbora kontzeptuak garrantzia handia

3. INTERNAZIONALAREN MONUMENTUA

NEOPLASTIZISMOA edo DE STIJL (1917-1931)

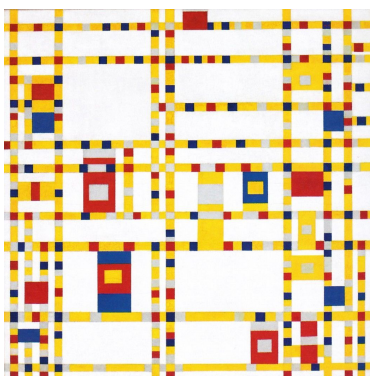
- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - Herbeheretan sortua
 - Artearen nukleo garrantzitsuena lekuz aldatu Parisetik New Yorkera
 - Indar handia hartu zuen batez ere pintura, arkitektura eta diseinuan
 - Mugimendua 'De Stijl' aldizkariaren inguruan sortu zen
 - Behaketa beharrezkoa da gauzak ezagutzeko
 - Baina gauzen esentzia atzikitzeak ondorengo hausnarketa beharrezkoa da: horrela oinarritzeko esentzia ulertu
 - Hausnarketa horretan sentimenduak adimenetik independente izan behar dute, honek informazioa prozesatzen duenean
 - Artearen helburua, errealitatearen esentzia bilatzea
 - Horretarako, erabateko araztasunera joko dute, formen erabateko elementaltasunera: lerro zuzenak, oinarritzeko koloreak (primarioak), plano bakarrak
 - Mugimendu utopikoa: artea gizartea hobetzeko baliabidea
 - I. Mundu Gerraren desastrearen ondoren, pinturaren bidez gizartearen hobekuntza eman nahi zuten, pinturan hasi eta ondoren gizartera hedatzeko: harmonian eta berdintasunean oinarrituta
 - Pintorerik garrantzitsuenak: Mondrian eta Van Doesburg

KONPOSIZIOA HORIZ, GORRIZ ETA URDINEZ Mondrian

- Lerro zuzenak sinplifikatu
- Koloreen multzokatzea
- Modu kontziente batez egindako prozesua
- Denborarekin koloreak garrantzia galdu

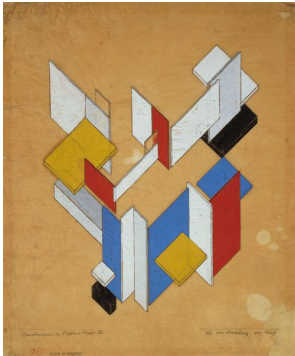
- Gero aldaketa eman
 - New Yorkera mugitu zenean

BROADWAY BOOGIE-BOOGIE (1942) Mondrian

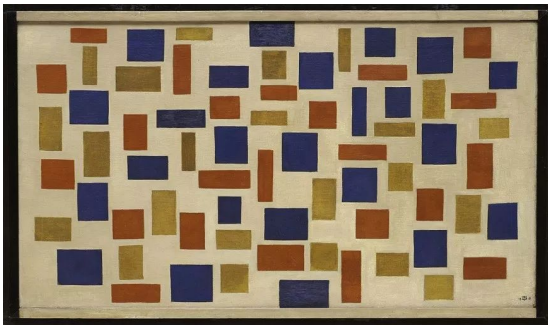
- Plano ortogonal
- New York hiriko irudikapena (kaleak)
- Mugimendu gehiago

- Neoklasizistek ez zuten nahi erritmorik baina hau badu

VAN DOESBURG

- Errealitate guztiak planoka adierazi
- Planoak mugigarriak dira

XI. KONPOSIZIOA

- Diagonalekin jokatu

DISEINUA

SCHRÖDER ETXEA Rietveld

- Plano ezberdinak erabiliz lerro zuzenak eta bertikalak
- Koloreak oinarritzkoak

DADAISMOA (1916-?)

- EZAUGARRI NAGUSIAK
 - I. Mundu Gerrarekin lehen pausuak, 1916an Suitzan (Zurich)
 - Suitza neutrala zen
 - 1918an aurkezpen ofiziala: "Dada manifestua" (Tristan Tzara)
 - Ez zen soilik mugimendu artistiko bat, jarrera intelektuala baizik, sortutako gerraren aurrean: Antibelizistak ziren
 - Munduaren egoeraren aurreko dezepzioak eta etsipen pertsonalak sortutako jarrera zen
 - Mundu arrazional hura gerrate bat sorrarazteko gai bazen, mundu arrazionalaren aurka jo beharra

- Absurdo sozialari, absurdo pertsonalaz erantzutea proposatu zuten (gerra absurdoa zen, ez zeukan zentzurik)
- Politika, gizarte eta arte tradizionalaren zentzugabekeria kritikatzeko zituzten (guztiak burgesiaren zerbitzura)
 - Mugimendu nihilista
- Ekintza eta lan irrazionalaren bidez, erregimen burges tradizionala, aurrerapen teknologikoak eta ordura arteko arte mugimenduak zalantzan jarri zituzten
- 'Antiartea' sortu nahi zuten, jarrera nihilistak baldintzatuta
- Suntsipena sorkuntza gisara ulertu zuten
- Burgesia aztoratzeko asmoz, gizakiaren sormen-indarrak askatu zituzten bitarteko ezberdinen bidez: kasualitatea, zoria, halabeharra, zalantza, absurdoa, bat-batekotasuna eta irrazionaltasuna aldarrikatuz
- Probokazioa, eskandalua eta txikizioa erabili zituzten
- Teknika berri baten sorrera: Ready-made
 - Hautatutako objektuak
- Objektuaren funtzionalitatea ezabatu, bere testuingurutik atera eta funtzio artistiko-estetikoa erantsiz, beste testuinguru batean txertatu
- Teknika bera sistemari kritika egiteko modua izan zen
 - Burla egin

ROUE DE BICYCLETTE (1913) Marcel Duchamp

- Lehenengo ready made-a
- Zentzu estetikoa eman
- Testuingurutik atera eta galerian jarri

FOUNTAIN (1917) Varonesi Elsa

- Eztabaida asko sortu

OBJEKU SUNTSIEZINA (1923) Man Ray

- Metronomo bat da

INGRESEN BIOLINA (1924) Man Ray

L'ESPIRIT DE NOTRE TEMPS, (TÊTE MÉCANIQUE) (1919) Raoul Hausmann

BILDUMA BATEKOA: MUSEO ETNOGRAFIKO BATEKOA (1929)

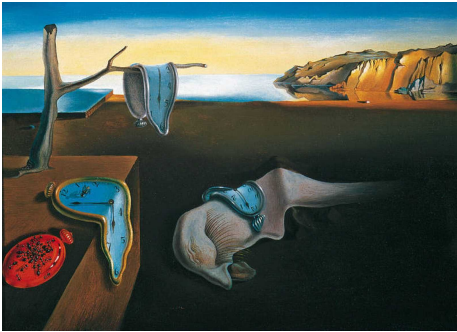
Hannah Höch

- Collageak eta fotomontaiak nagusiki

SURREALISMOA (1924-)

- EZAUGARRI NAGUSIAK:
 - Hasieran mugimendu literarioa
 - Parisen, dadaismoaren inguruko zenbait gazte André Bretonekin (poeta) bildu ziren: “ Lehen manifestu surrealista” (1924)
 - Dadaisten eragina: probokazio zentzua izango dute + arrazoia gizakion sormen indarren tapoia dela
 - Garaiko gizartean, gizakiek alderdi logikoa soilik kanporatzen zutelak uste zuten, irudimena itoaz, eta beraz, desoreka sortuz gizakiengan
 - Gizakiok bi zati ditugu, arrazionala eta irrazionala, eta biak garatu beharra dago
 - Gizartea arrazionalista zen beraz biak (arrazionala eta irrazionala) ez ziren batera garatzen
 - Desoreka hori saihestu behar zen, gizartea bide onera itzultzeko: horretarako, subkontzientera jo beharra (Freud)
 - Arazoa: nola iritsi?
 - Freuden aurkikuntzen bitartez: psikoanalisi
 - Gizakion ekintza kontzientetan (arrazoia), subkontzientziak ere parte hartzen duela frogatu zuen Freudek
 - Freuden arabera, subkontzientzia hori batez ere ametsen bidez agertzen zen azalera
 - Artistek maiz ametsen mundura joko dute, elementu onirikoak irudikatuz
 - Mundu arrazionala eta irrazionala etengabe nahastuko dituzte, galdutako oreka berreskuratzeko
 - Esperientzia oniriko eta aluzinagarriak filtrorik gabe aplikatzea
 - Artistek, arrazoiaren lokarriak hausteko zenbait teknika eta baliabide erabili beharra:
 - Automatismoa: Pentsatu eta logikarik gabe, eskuari erabateko mugimendu askatasuna ematea
 - Desorientazio erreflexiboa: Subkontzientetik sortutako irudiak, espazio logikoetan ezartzea, lotura ilogikoak sortuz
 - Jolas sortzaileak: Ezagunena, Cadavre exquis
 - Surrealismo barnean bi joera: Abstraktua eta figuratiboa

■ FIGURATIBOAK

MEMORIAREN IRAUPENA (1931) Salvador Dali

- Irudikapen zehatza: hondartza
- Bi aldeen (irrazionala eta arrazionala) tentsioa orekan jarri
- Degradazioa kolorean

ELEFANTEAK ISLATZEN DITUZTEN ZISNEAK (1937) Salvador Dali

- Metodo paranoiko-kritikoa
- Errealitate ikuspuntu anitzak dituela defendatu
- Zisneak edo elefanteak ikus daitezke

IRUDIEN TRAZIOA (1928-1929) René Magritte

- Ez da benetako pipa bat, irudia baizik
- Irudikapen hutsa, ez errealitatea

GIZA BALDINTZA (1935) René Magritte

- Errealitatea irudikatzen duen koadroa
 - Errealitatearen segida dirudi

FAIRE DES CHÂTEAUX EN ESPAGNE (1959) René Magritte

- Zerbait ezinezkoa dena irudikatzea
- Arrazionala + irrazionala

GOSARIA LARRUAREKIN (1936) Meret Oppenheim

- Anekdotak batetik sortu

URAN EMAN ZIDANA (1939) Frida Kahlo

- Bere arazo pertsonalak islatu
- Sufrimendua (odola)
- Sumendiek Mexiko irudikatzen dute, bera han jaio zelako baina New York ere agertzen da, han bizi izan zelako ere

ABSTRAKZIOA

LEIHOZKO ARROKAZKO JAUREGIA (1942) Yves Tanguy

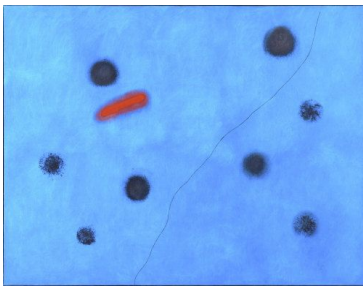
- Daliren eragina degradazioan
- Elementu mekanizatuak
- Itzal beltz handiak irudi errealeen sentsazioa eman
- Elementu asmatuak dira

- ABSTRAKZIOA

ARLEKINAREN INAUTERIA (1924-1925) Joan Miró

- Gosea
- Espazio fisikoa
- Elementuak asmatuak dira, haluzinazioaren ondorio

URDINA I (1961) Joan Miró

ARO BERRIKO ARTE-ESTILOEI HURBILKETA (XV-XVIII)

BERPIZKUNDEA (XV-XVI)

- QUATTROCENTO (XV)
- CINQUECENTO (XVI)
 - MANIERISMOA (1527-1600)
- Erdi Aroa vs. Berpizkundea
- Erdi Aroa → Berpizkundea
- Erdi Aroa
 - Naturaz gaindiko errealitatea
 - Erljioaren nagusitasuna
 - Natura eta materialtasunarekiko errefusa
 - Bolumen eta materiari uko
 - Perspektiba falta

- Espazioa eta denbora ez dira kontutan hartzen
 - Mezua/esanahiaren garrantzia
 - Ulergarritasuna: trazua + kolore sinbolikoak
 - Ideia platonikoak (materia vs izpiritua)
 - Gotikoa (naturalismoa)
- Berpizkundea
 - Antropozentrismoa
 - Gizakia jainkoaren antzekoa
 - Gizakiaren alde materiala, arimen islada: izpiritua eta materialtasunaren harremana.
 - Arrazoiaren garrantzia: zientifismoa + mundua ulertu eta ordenatu beharra+ errealitatea neurgarria + kontzientzia historikoa.
 - Giza presentziaren nagusitasuna, denbora eta espazio zehatz batean (paisaia naturalak + hiriak)
 - Edertasunaren adierazpena
 - Errealitatearen imitazio hautatua
 - Heriotzaren ondoko ospea (erretratuak)
 - Giza etika/Bertuteak (pedagogikoa/propaganda)